

Татарстан Республикасы Баулы муниципаль районы
“Татар Томбарлы төп гомуми белем мәктәбе”
муниципаль бюджет гомуми белем учреждениесе

“Каралды”
Башлангыч сыйныф методик
берләшмәдә
ММБ житәкчесе
Әхмәтжанова Л.И.
Беркетмә №5
“ 16 ” август 2023 нче ел.

“Килешенде”
Уку-укыту эшләре буенча
директор урынбасары МБГБУ
“ Татар Томбарлы топ гомуми
белем мәктәбе
_____ Э.Р.Ямалетдинова
“ 18 ” август 2023 нче ел.

“Расланган һәм боерыкта каралган
Директор:
_____ Самигуллина Р.М.
36 номерлы боерык
“18 “ август 2023 нче ел.

Әдәби укудан эш программасы
2 нче сыйныф өчен
Әхмәтжанова Лилия Илдус кызы
Башлангыч сыйныф укытучысы, 1 квалификациян категорияле

2023-2024 нче уку елы

Укытуның шәхси нәтижәләре

Гомуми белем бирү мәктәбен төгәлләгәндә, укучының үзенә һәм үзенәң әйләнә-тирәсендәгә кешеләргә, тормыштагы яшәеш проблемаларына карата түбәндәгә **шәхси кыйммәтләре формалашкан булуы күзаллана:**

- шәхесара һәм мәдәниягара аралашуда татар теленә карата ихтирамлы караш булдыру һәм аны яхшы өйрәнү теләгә тудыру;
- әхлакый кагыйдәләрдә ориентлашу, аларны үтәүнең мәжбүрилеген аңлау;
- текстлардагы төрле тормыш ситуацияләренә һәм геройларның гамәлләренә гомүмкешелек нормаларыннан чыгып бәя бирү;
- “гаилә”, “туган ил”, “мәрхәмәтлелек” төшенчәләрен кабул итү, “башкаларга карата түземлек, кайгыртучанлык”, “кеше кадере белү” кебек хисләр формалашу.

туган республикага, гаиләгә, туганнарга карата хөрмәт, эти-әнине ярату; үз милләтенә ярату, татар булуың белән горурлану;
укуга карата кызыксыну хисе булу, укучы ролен үзләштерү;
әдәби әсәрләрдәгә төрле тормыш ситуацияләрен һәм геройларның гамәлләренә кешелек нормаларыннан чыгып бәя бирү;
укучыларда әйләнә-тирә табигатькә, тормышка дәрәс мөнәсәбәт формалашу;
әдәби текстка таянып, укучының үз-үзенә бәя бирә алуы;
укучыда белемгә омтылыш формалашу;

Укытуның метапредмет нәтижәләре

Татар теле укыту, танып белү чарасы буларак, укучыларның фикер йөртү, интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен үстерүгә, шулай ук, реаль тормышта туган проблемаларны хәл итү өчен кирәк булган универсаль уку гамәлләрен (**танып белү, регулятив, коммуникатив**) формалаштыруга хезмәт итә.

Укучыларда мәгълүмати жәмгыятьтә яшәү һәм эшләү өчен кирәкле күнекмәләр үстерелә. Укучылар текст, күрмә-график рәсемнәр, хәрәкәтле яисә хәрәкәтсез сурәتلәр, ягъни, төрле коммуникацион технологияләр аша тапшырыла торган мәгълүмати объектлар белән эшләү тәҗрибәсә ала; презентацион материаллар әзерләп, зур булмаган аудитория алдында чыгыш ясарга өйрәнә; укучыларда, компьютер яисә ИКТнең башка чаралары белән эш иткәндә, сәламәтлеккә зыян китерми торган эш алымнарын куллана алу күнекмәләре формалаша.

Регулятив универсаль уку гамәлләре:

- уку хезмәтен планлаштырырга өйрәтү;

- үзенә максат куярга өйрәтү;
- эш тәртибен аңлап, уку эшчәнлеген оештыра белү;
- укудагы уңышлылығын һәм уңышсызлыklarын күрә белү;
- укытучының күрсәтмәләрен аңлап үти белү;
- уку эшчәнлеге нәтижәләрен контрольгә ала белү;
- уку хезмәтенә бәя бирә белү;
- укудагы уңышларның, уңышсызлыklarның сәбәбен аңлай, анализлай белү
- дәрәскә кирәкле уку-язу әсбапларын әзерли белү, алар белән дәрәс эш итә белү;
- дәрәстә эш урынын мөстәкыйль әзерли белү һәм тәртиптә тоту күнекмәләрен үстерү;

Танып белү универсаль уку гамәлләре:

- дәрәслек белән эш итә белү;
- текстны (хикәя, шигырь, әкиятне) сәнгатьле итеп уку;
- сүзлекләр белән эшләргә өйрәнү;
- этнокультура өлкәсенә караган сүзләр булган текстны, сүзлекләр кулланып, аңлап уку;
- текстта очраган таныш сүзләргә таянып, яңа сүзләрнең мәгънәсен төшенү;
- текстны өлешләргә тарката белү.
- укытучы ярдәмендә план төзи һәм шуның буенча текстның эчтәлеген сөйли белү.
- текстны сәнгатьле итеп укыгач, сорауларга җавап бирү;
- укытучының авыр булмаган сорауларына җавап бирә, тиешле мәгълүматны дәрәслектән таба белү;
- предметларны, чагыштыра, охшаш һәм аермалы якларын билгели белү;

Коммуникатив универсаль уку гамәлләре:

- дәрәстә һәм төрле ситуацияләрдә диалогта катнаша белү
- укытучының, классташларның сорауларына җавап бирү;
- сөйләм этикеты нормаларын үтәү: исәнләшә, сабуллаша, рәхмәт белдерә белү.
- башкаларның сөйләмен тыңлай һәм аңлай белү.
- парларда, төркемнәрдә эшли белү.

Программаның эчтәлеге

Уку һәм сөйләм үстерү (68 сәгать)

Туган якта жэй һәм көз.

1нче сентябрь - Белем көне (4сәг.) Беренче сентябрь — мәктәпләрдә уку елы башлану һәм Белем көне. Балаларның якын дуствы, мәктәп һәм китап турындагы әсәрләр.

Туган илем, туган телем, иң кадерлем сез минем! (4 сәг.) Туган тел, Ватаным Татарстан, халыклар дуслыгы, чит-ят жирләрдә яшәгән кан кардәшләребез турында язылган хикәя, мәкалә һәм шигырьләр.

Кырлар буйлап уңган көз йори.(4 сәг.) Кешеләрнең көзгә эшләре. Хайван һәм кош-кортларның көзгә тормышы. Табигать дөнъясына кешеләрнең мөнәсәбәтенә багышланган әсәрләр.

Көзгә табигатькә экскурсия һәм көзгә үзгәрешләргә күзәтү.

Гаиләмне бик яратам.(4 сәг.) Гаиләдә әти-әни, әби-бабай, абый-апалар, мәктәп укучылары һәм кечкенәләргә яшәешләре, эшләре, укулары, үзара мөнәсәбәтләре турындагы әсәрләр. Әби, әни, апалар һәм аларның эш-шөгыльләре, бәйрәмнәре турында әсәрләр.

Шигрият дәфтәре.

Әдәп башы – матур гадәт. (9 сәг.) Гомумкешелеккә хас яхшы әдәп-әхлак сыйфатларын начар гадәтләрдән аера белергә, «бәхет — әдәп-әхлакта, байлык — сәламәтлектә» һәм хезмәттә булганны сурәтләүче әсәрләр.

Язучылар балаларга.

Тирләп эшләсәң, тәмләп ашарсың. (6 сәг.) Кеше хезмәтенең өч төре дә (физик хезмәт, акыл хезмәте, рухи хезмәт) кешеләргә игелекле булу, үзгә яшәгән жирдә үсемлек һәм тереклекләргә мәрхәмәтле, шәфкатьле булу, шәхси, күмәк хезмәт, хосусый милек турындагы әсәрләргә уку.

Туган якта кыш һәм яз.

Аксакал кыш. (3 сәг.) Балаларның кышкы уку, уеннары. Кешеләрнең кышкы эшләре, хайван, кош-кортларның кышкы тормышы, кешеләрнең аларга ярдәм күтүләре турындагы әсәрләр.

“Курыкма, тимим!” (10 сэг.) Хайван, кош-кортларның үзара һәм кешеләргә ярдәме, кешеләрнең үсемлекләргә булышуы турындагы әсәрләр.

Иң йомшак куллар - әни куллары (5сэг.) Яз бигрәк шук икән...(9сэг.) Кешеләрнең язгы эшләре, язын тереклек һәм үсемлекләр дөньясының уянуы; беренче яшеллекләр, чәчәкләр, кошларны каршылау, Сабан туе турындагы әсәрләр.

Рәхмәт сезгә, ветераннар! (3 сэг.) Чик сакчылары, Илнең эчке иминлеген саклау турындагы әсәрләр.

Халык авыз ижаты. (3 сэг.) Татар халык җырлары, бию такмаклары, мәкаль, табышмак әйтешү, тизәйткеч, такмаза һәм сынамышлар.

Әкиятләр. Тормыш һәм хайваннар турында, тылсымлы, ниятләр, хыялый хикәятләр.

Күренекле әдипләребез. (4 сэг.) Габдулла Тукай, Мәжит Гафури, Галимҗан Ибраһимов, Муса Җәлил һәм аларның әсәрләре белән таныштыру.

Яттан сөйләү өчен әсәрләр:

Габдулла Тукай. Туган тел.

Шәйхи Маннур. Яратам.

Рафис Корбан. Суык көндә.

Роберт Миңнуллин. Әни кирәк.

Муса Җәлил. Имән.

Мәжит Гафури. Чикерткә белән Кырмыска.

Габдулла Тукай. Туган авыл.

Р.Х.Ягъфэрова, Р.И.Раскулова, уку , класс; Казан, Татарстан китап нэшрияты, 2017.

Сэгать саны: барысы- 68 сэг.,. атнага- 2 сэг..

№	Раздел, дэреслэрнең темасы	Сэг. саны	Укучыларның эшчәнлеге	Үтәү вакыты		Искәрмә
				план	факт	
Туган якта жэй һәм көз(4сэг.)						
1	Дәрдемәнд “Балалар, әйдә мәктәпкә ”	1	Укучыларда туган телне, әдәбиятны тирәнтен өйрәнүгә кызыксыну уяту, аларда милли үзәк, милли горурлык хисләре тәрбияләү.	04.09		
2	Г.Ахунов “Беренче укытучым”	1	Балаларда туган жирнең, аның кешеләренең гүзәллеге турында күзаллау тирәнәя һәм киңәя, туган илгә мэхәббәт тәрбияләнә. Казан турында мәгълүмәт бирү һәм кечкенә хикәя сөйләргә өйрәтү, әсәрләр нигезендә патриотик тәрбия бирү, эстетик зәвык тәрбияләү.	07.09		
3	Батулла “Валия”	1		11.09		
4	М.Гафури “Ана теле” М.Рәфыйков “Ишгилде”	1		14.09		
Туган илем, туган телем, иң кадерле сез минем! (4сэг.)						
5	Г.Бәширов “Нинди ул Татарстан?”Р. Рәкыйпов “Мин яратам сине, Татарстан”	1	Балаларда туган жирнең, аның кешеләренең гүзәллеге турында күзаллау тирәнәя һәм киңәя, туган илгә мэхәббәт тәрбияләнә. Казан турында мәгълүмәт бирү һәм кечкенә хикәя сөйләргә өйрәтү, әсәрләр нигезендә патриотик тәрбия бирү, эстетик зәвык тәрбияләү.	18.09		
6	Г.Ахунов “Казан-Татарстанның башкаласы”	1		21.09		
7	“Ык нинди елга соң ул” Г. Галиев	1	Әйләнә-тирә табигатькә мэхәббәт тәрбияләү, эстетик хис сәләтен үстерү, матурлыкны аңларга өйрәтү, сәнгать белән кызыксыну, аңа мэхәббәт уяту.	25.09		
8	Ш.Галиев “Жирдә миңа ни кирәк”	1		28.09		
Кырлар буйлап уңган көз йөри (4сэг.)						

9	“Көз ” Г.Тукай Г.Галиев “Жимеш бакчасында”	1	Текст эчтәлегендәге төрлө күренешләрне телдән сурәтләргә.	2.10		
10	М.Гафури “Хушыгыз кыр казлары”	1	Әсәргә карата ясалган рәсем эчтәлеген ачарга, аны хикәянең тиешле өзегенә туры китерергә, шул рәсемгә караган жөмлөләрне табарга.	05.10		
11	С.Сүнчәләй“Күңелсез көз”К.Тәһәү”Көзге урман”	1		09.10		
12	Г.Рәхим “Көз йөри” З.Нури“Көзгә көткәндә”	1		12.10		
Галәмне бик яратам (4сәг.)						
13	“Бишек жыры”М.Жәлил,”Синен әниең”.И.Гази	1	Сүз тыңлаучан булырга, өлкәннәрне ихтирам итәргә, дус, тату яшәргә өйрәтү, дусларына һәрвакыт булышырга, ярдәмгә килергә эзер торуну төшендерү.	16.10		
14	“Канатларың булса”Р.Мингалим,”Кирәк”М.Әхмәт жанов	1		19.10		
15	Г.Рәхим“Дүрт малай һәм дүрт әти”	1	Сүз тыңлаучан булырга, өлкәннәрне ихтирам итәргә, дус, тату яшәргә өйрәтү, дусларына һәрвакыт булышырга, ярдәмгә килергә эзер торуну төшендерү.	23.10		
16	“Су иясе” (Серб әкиятә)	1	Балаларда игътибарлылык тәрбияләү.Дерес һәм йөгерең уку өстендә эшләү.	26.10		
Шигърият дәфтәре. Әдәп башы - матур гадәт (9сәг.)						
17	Л.Шәех “Уңай сыйфатлар”К.Насыри”Тәрбия китабы”	1	Сәнгатьле укырга өйрәтү.	9.11		
18	Х.Халиков “Хәерле иртә””Өстәл янында”Ә.Бикчәнтәева	1	Балаларны әдәп-әхлак турында шигърьләр белән танышу, әсәрләр нигезендә әхлак тәрбиясе белән югары әхлак сыйфатлары формалаштыру.	13.11		
19	З.Әхмәров “Шулай да булгалый””“Әләкче” З. Әхмәров	1		16.11		

20	”Р.Ишморатова “Яңа чана””	1		20.11		
21	Ф.Яруллин“Хикмәтле сүз Т.Миңнуллин”Рәхмәт”	1	Балаларны әдәп-әхлак турында шигырьләр белән танышу, әсәрләр нигезендә әхлак тәрбиясе бирү, югары әхлак сыйфатлар формалаштыру.	23.11		
22	“Ай - һай” А. Әхмәт “Ярдәм” Н. Каштанов	1	Балаларны әдәп-әхлак турында шигырьләр белән танышу, әсәрләр нигезендә әхлак тәрбиясе бирү, югары әхлак сыйфатлары формалаштыру.	27.11		
23	“Үсмәгән әле ул”Р.Вәлиева“	1		30.11		
24	Ф.Яруллин”Кояштагы тап”	1		4.12		
25	Өч угыл” Дәрдемәнд “Ипи кадере”	1		07.12		
Язучылар балаларга. Тирләп эшләсәң - тәмләп ашарсың (бсәг.)						
26	“Балалар эше”М.Гафури”Нилектән икән”И.Туктар	1	Таныш булмаган текстны уку темпы – бер минутка 40-50 сүз. Жөмлә ахырындагы тыныш билгеләренә карата тиешле пауза һәм интонацияләренә үтәргә. Әкият, хикәя һәм шигырьне практик аерырга. Укытучы ярдәмендә текстны кисәкләргә бүлү, аларга исем кую, укыган әсәрнең төп уен билгеләргә. Текстның сәнгатьчә эшләнеш үзенчәлекләрен, сурәтләү-сынландыру чараларын (эпитет, чагыштырырга, метафорларны) терминнарын әйтмичә генә күзәтергә.	11.12		
27	“Уң кул белән сул кул”Ш.Галиев”Ялкау малай	1		14.12		
28	Г. Бәширов “Үзебез карап үстерәбез”	1		18.12		
29	”“Бүләк кемгә” әкиятә	1		21.12		
30	“Үз юлыңа чыктың, хуш, балам!” Г. Хисамов	1		25.12		
31	“Каз өмәсендә”Р.Төхватуллин	1		28.12		
			Аңлап укырга өйрәтү. Хезмәт ярату, хезмәт кешеләрен хөрмәт итү, табигатькә сакчыл һәм экономияле			

			караш тәрбияләү.			
Туган якта кыш һәм яз. Аксакал кыш (3сәг.)						
32	Б. Рәхмәт “Кыш килде” Г. Бәширов “Чана шуу”	1	Кышкы табигатьнең матурлыгына соклану хисен тәрбияләү.	11.01		
33	“Суык көндә” Р. Корбан “Жем – жем! Чвик!” И. Туктар	1	Балаларда жәнлекләр белән кызыксыну, аларга мэхэббэт, шулай ук жәнлеклэргэ карата шэфкательлек, ярдәмчеллек хисе тәрбияләү.	15.01		
34	Ж.Дәрзаман “ Яңа чана яңа шул”	1		18.01		
Курыкма, тимим!(10сәг.)						
35	Р.Фәйзуллин “Кызыл китап”	1		22.01		
36	“Рәхмәт өчен түгел” Ә. Баян	1	Аңлап, дәрес һәм сәнгатьле итеп, сүзлэп уку, читен сүзлэрне ижеклэп укырга.	25.01		
37	“Рәхмәт өчен түгел” Ә. Баян	1	Таныш булмаган текстны уку темпы – бер минутка 40-50 сүз. Жөмлэ ахырындагы тыныш билгелэрэнэ карата тиешле пауза һәм интонациялэрне үтэргэ.	29.01		
38	М.Рэфыйков “Көчек”	1	Әкият, хикэя һәм шигырьне практик аерырга.	1.02		
39	“Ш. Галиев “Кеше урман кисэ” “Куян” Г. Хәсәнов	1	Укытучы ярдәмендэ текстны кисәклэргэ бүлү, аларга исем кую, укыган әсэрнең төп уен билгелэргэ.	5.02		
40	Ә. Бикчәнтәева “Сөйкемсез пәси”	1	Текстның сәнгатьчә эшләнеш үзенчәлеклэрен, сурәтлэү-сынландыру чараларын (эпитет, чагыштырырга, метафорларны) терминнарын әйтмичә генә күзәтергэ.	8.02		
41	“Кошларга ярдәм итик” К. Тәхау	1	Балаларда жәнлекләр белән кызыксыну, аларга мэхэббэт, шулай ук жәнлеклэргэ карата шэфкательлек, ярдәмчеллек хисе тәрбияләү.	12.02		
42	“Күңел күзе” Р. Хафизова	1		15.02		
43	Г.Сабитов “Югалган йолдыз”	1		19.02		
44	Г.Бәширов “ Исраф”			22.02		

Иң йомшак куллар - эни куллары (5сэг.) Яз бигрэк шук икэн...(9сэг.)						
45	Р. Миңнуллин “Эни кирэк” К. Булатова “Эниемнең кызы юк”	1	Укучыларда ата-анага, өлкәннәргә карата мэхәббәт тәрбияләү.	26.02		
46	С. Рәхмәтуллин “Дәү эни”	1		29.04		
47	В. Осеева “Дүрт кыз” “Өлгер” И. Туктар	1	Укучыларда ата-анага, өлкәннәргә карата мэхәббәт тәрбияләү.	4.03		
48	Р. Валиев “Кояш кебек”	1	Укучыларда ата-анага, өлкәннәргә, хатын - кызларга карата мэхәббәт тәрбияләү.	7.03		
49	Тылсымлы елмаю” Й. Шәрәпова	1		11.03		
50	“Март аенда” Ә. Бикчәнтәева “Язгы авазлар” К. Маховский	1	Балаларны яз турында шигырьләр белән танышу, яз билгеләре белән танышу, шигырьне дәрәс басым белән һәм интонация белән сәнгатьле итеп укырга өйрәнү, укучыларда татар телен өйрәнүгә, татар сәнгәтенә кызыксыну тәрбияләү.	14.03		
51	Ә. Кари “Минем кунагым” “Яз килә” Б. Рәхмәт	1		18.03		
52	“Апрель ае” Ә. Бикчәнтәева	1		21.04		
53	Ф. Хәсни “Авылда яз”	1	Балаларны яз турында шигырьләр белән танышу, яз билгеләре белән танышу, шигырьне дәрәс басым белән һәм интонация белән сәнгатьле итеп укырга өйрәнү, укучыларда татар телен өйрәнүгә, татар сәнгәтенә кызыксыну тәрбияләү.	1.04		
54	Г. Хәсанов “Беренче күк күкрәү”	1		4.04		
55	Класстан тыш уку	1	Балаларның дәрәс фикерләү сәләтләрен үстерү.	8.04		
56	Г. Афзал “Язгы яңгыр”	1	Балаларны яз турында шигырьләр белән	11.04		

			танышу, яз билгеләре белән танышу, шигырьне дәрәс басым белән һәм интонация белән сәнгатьле итеп укырга өйрәнү, укучыларда татар телен өйрәнүгә, татар сәнгәтенә кызыксыну тәрбияләү.			
57	М.Рафыйков “Илһам авазы”	1		15.04		
58	Э.Мәэминова “Сабантуй”	1		18.04		
Рәхмәт сезгә, ветераннар!(3сәг.)						
59	Э. Мәэминова “Моңсу бәйрәм	1	Бөек Ватан сугышы геройларының батырлыгы белән горурлану хисен үстерү. Балаларга М. Жәлил турында беренче мәгълүмәт бирү, Г. Тукайның әсәре белән танышу.	22.04		
60	М.Мәһдиев “Дәү әти”	1	Әңгәмә, сүзлек өстендә эш, мөстәкыйль эш, хор белән уку, нәсел – ыру, туганнар, мөнәсәбәтләренә нәтижә ясау.	25.04		
61	Һәйкәл	1		29.05		
Халык авыз ижаты(3сәг.)						
62	Халык авыз ижаты. Мәкальләр һәм әйтәмнәр. Табышмаклар. Такмаклар, эндәшләр. Санамышлар, тизәйткечләр.	1	Халык фольклоры белән кызыксынуны көчәйтү һәм аңа карата мөхәббәт тәрбияләү.	2.04		
63	Әкиятләр. Зөһрә кыз.Карт һәм Су анасы.	1	Рольләргә бүлеп уку, эчтәлек буенча әңгәмә, чынбарлык һәм тылсым бәйләнешен аңлату.	6.05		
64	Дөнья халык әкиятләре.Татулык Күгәрчен белән Кырмыска.Аждаһа	1		9.05		
Күренекле әдипләребез ижаты(4сәг.)						
65	Г.Тукай	1	Хезмәт ярату, хезмәт кешеләрен хөрмәт итү, табигатькә сакчыл һәм экономияле караш тәрбияләү.	13.05		
66	М. Гафури “Кыр казы”. Тест.	1	Үтелгән кагыйдәләргә нигезләнәбәйләнешле сөйләм төзү.	16.05		
67	Г. Ибраһимов “Кызыл чәчәкләр”	1		20.05		
68	М.Жәлил "Имән", "Чишмә"	1		23.05		

